

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM
VAZIRLIGI DAVLAT SOLIQ QO‘MITASI HUZURIDAGI
FISKAL INSTITUT**

SOLIQQA TORTISH ASOSLARI

FANINING ISHCHI O‘QUV DASTURI (SILLABUS)

Bilim sohasi:	400 000	– Biznes, boshqaruv va huquq
	300 000	– Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta‘lim sohasi:	410 000	– Biznes va boshqaruv
	310 000	– Ijtimoiy va hulq-atvorga mansub fanlar
Ta‘lim yo‘nalishi:	60410100	– Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoqlar bo‘yicha)
	60410200	– Soliqlar va soliqqa tortish (faoliyat turlari bo‘yicha)
	60310500	– Raqamli iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha)

Toshkent 2021

FANNING ISHCHI O‘QUV DASTURI (SILLABUS)

Akademik daraja	Bakalavr	Ta’lim yo’nalishi	Iqtisodiyot
Fan kodi	BASTAX6	Modul	Majburiy
Fan nomi	Soliqqa tortish asoslari	Modulning davomiyligi	15 hafta
Kredit hajmi (1 kredit = 30 soat)	ECTS: 6	Tayyorladi	Islambek Niyazmetov, i.f.d. i.niyaz.m@gmail.com Sarvar Giyasov, i.f.f.d. sarvari.giyasov@bk.ru
Ajratilgan soat hajmi	180		Sana
	90 (aud)	90 (must)	

Fan bo‘yicha talabanning bilimi, ko‘nikmasi va malakasiga qo‘yilgan talablar *Mazkur fanni o‘rganish davomida talaba:*

–talabalarni soliqqa tortish asoslari, soliq tizimining umumiy tavsifi, soliq munosabatlarini tartibga solishning umumiy qoidalari va huquqiy asoslari, soliqlar va yig‘imlar tizimi va soliqqa tortishning asosiy elementlari haqida **tasavvurga ega bo‘lishi; (bilim)**

–soliq tizimiga qo‘yiladigan fundamental talablar, soliqqa tortish mexanizmlari, soliqqa oid huquqbuzarlik uchun javobgarlik choralarini **bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko‘nikma)**

–talaba soliq majburiyatini bajarishning umumiy qoidalari, soliq elementlari ahamiyati, soliqqa tortishning ob‘ektiv zarurligi va bu yo‘nalishdagi muammolar bo‘yicha yechimlar qabul qilish **ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak. (malaka)**

Fanga ajratilgan soatlar. Fanga ajratilgan umumiy soatlar hajmi 180 soat bo‘lib, auditoriya soati uchun 90 soat, mustaqil ta’lim uchun 90 soatni tashkil etadi. Auditoriyada jami 30 soat ma’ruza va 60 soat seminar mashg‘ulotlari o‘tiladi, bundan tashqari oraliq va yakuniy nazoratlar uchun 2 soatdan vaqt ajratiladi.

Fanni o‘zlashtirish va mustaqil o‘qib-o‘rganish uchun asosiy adabiyotlar ro‘yxati:

- 1.Ўзбекистон Республикасининг янги тахрирдаги Солиқ кодекси. www.lex.uz.
- 2.“Давлат солиқ хизмати” тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни. www.lex.uz.
- 3.Жўраев А., Тошматов Ш., Абдурахманов О. Солиқлар ва солиққа тортиш. Тошкент. “Norma” нашриёри. 2009. 184 б.
- 4.Майбуров И.А. Налоги и налогообложение. - 6-е изд., перераб. и доп. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. – 487 с.
- 5.Ниязметов И.М. Ўзбекистон солиқ тизими: муаммолар ва такомиллаштириш йўллари. Монография. – Т.: Молия, 2017. – 195 б.
- 6.Пансков В.Г. Налоги и налогообложение: теория и практика. В 2 т. Т. 1: учебник и практикум для академического бакалавриата / - 5-е изд., перераб. и доп. –М.: Издательство Юрайт. 2016. – 336 с.
- 7.Яхёев Қ. Солиққа тортиш назарияси ва амалиёти. Дарслик. (Қайта ишланган). Тошкент молия институти. 2003. 248 б.

Қўшимча адабиётлар:

8. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. www.lex.uz.
9. Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги Қонуни. www.lex.uz.
10. Гиясов С. Инновацион-инвестицион фаолиятни рағбатлантиришда солиқ имтиёзларидан самарали фойдаланиш. Монография. Тошкент. Молия. 2020. 194 б.
11. Исроилов Б. Солиқ тизими асослари. Дарслик. Фан ва таълим. Тошкент. 2016. 588 б.
12. Налоги и налогообложение: Учебное пособие / Под общей редакцией к.э.н., доцента Лазуриной О. М. – Ярославль: МФЮА, 2014. – 220 с.
13. Тўлақов У., Махмудов О. Солиққа тортиш асослари. Ўқув қўлланма. Термиз давлат университети. 2013. 230 б.
14. “Солиқ қонunchилиги асослари” fanidan ma’ruza matnlari to’plami. TMI, 2005.
15. Toshmatov Sh., G’iyosov A., Giyasov S. Soliq nazariyasi va tarixi. O’quv qo’llanma. – T.: Iqtisod-moliya, 2021. – 267 b.

Ma’ruza mashg’ulotlari mavzulari va ularning tarkibi

№	Mavzular	Soatlar hajmi
1.	Soliqqa tortishning asosiy tushunchalari 1. Soliqqa oid asosiy tushunchalar. 2. Soliq tizimi, soliqlar tizimi, soliqqa tortish tizimi tushunchalarining mohiyati. 3. Soliq (soliqqa tortish) elementi, soliq imtiyozi va soliqdan yengillik tushunchalari. 4. Soliqqa doir boshqa tushunchalarning mazmun-mohiyati.	2
2.	Soliq tizimi va unga qo’yiladigan fundamental talablar 1. Soliq tizimining tarkibiy elementlari. 2. Zamonaviy davlatchilikda har qanday soliq tizimiga qo’yiladigan fundamental talablar. 3. Soliq tizimining adolat asosida tashkil qilinishi. 4. Soliq tizimi tashkil qilinishining boshqa zarur talablari.	2
3.	O‘zbekiston Respublikasi soliq tizimining umumiy tavsifi 1. O‘zbekiston Respublikasi soliq tizimining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari. 2. So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasi soliq tizimiga kiritilgan konseptual o‘zgarishlar. 3. O‘zbekiston Respublikasi soliq tizimining huquqiy asoslari. 4. O‘zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi va uning tarkibiy tuzilishi.	2
4.	Soliqlar va boshqa majburiy to‘lovlar tizimi 1. Soliqlar va boshqa majburiy to‘lovlarning tasniflanishi. 2. Davlat budjeti daromadlarida soliqlarning turkumlanishi. 3. O‘zbekiston Respublikasida soliqlar va boshqa majburiy to‘lovlar tizimi. 4. Maxsus soliq rejimlari va ayrim toifa soliq to‘lovchilarni soliqqa tortishning o‘ziga xos xususiyatlari.	2
5.	Soliqqa tortishning asosiy elementlari 1. Soliqqa tortishning elementlari. 2. Soliq solish maqsadlarida hisobga olish va hisob siyosati.	2

	<p>3. Soliqlarni to‘lash muddatlari va tartiblari.</p> <p>4. Soliqqa tortish usullari va mexanizmlari.</p>	
6.	<p>Proporsional soliqqa tortish mexanizmi</p> <p>1. Proporsional soliqqa tortish mexanizmining mohiyati.</p> <p>2. Proporsional soliqqa tortish mexanizmi tatbiq etiladigan soliq turlari.</p> <p>3. Proporsional soliqqa tortish mexanizmining afzalliklari va kamchiliklari.</p> <p>4. Proporsional soliqqa tortish mexanizmining xalqaro amaliyotda qo‘llanilishi.</p>	2
7.	<p>Progressiv soliqqa tortish mexanizmi</p> <p>1. Progressiv soliqqa tortish tushunchasi va mexanizmining mohiyati.</p> <p>2. Progressiv soliqqa tortishning ijtimoiy-iqtisodiy va fiskal ahamiyati.</p> <p>3. Progressiv soliqqa tortish mexanizmining afzalliklari va kamchiliklari.</p> <p>4. Progressiv soliqqa tortish mexanizmining xalqaro amaliyotda qo‘llanilishi.</p>	2
8.	<p>Soliq to‘lovchilar va soliq agentlari</p> <p>1. Soliq to‘lovchilar va ularning tarkibi.</p> <p>2. Soliq to‘lovchilarning huquqlari va majburiyatlari.</p> <p>3. Soliq agentlari va soliq to‘lovchilarning vakillari.</p> <p>4. Doimiy muassasa. Rezidentlar va norezidentlar.</p>	2
9.	<p>Soliq undirishga vakolatli davlat organlari</p> <p>1. Soliq undirishga vakolatli davlat organlar tarkibi.</p> <p>2. Soliq organlarining huquqlari va majburiyatlari.</p> <p>3. Soliq undirishga vakolatli boshqa davlat organlari hamda ularning o‘zaro hamkorligi.</p> <p>4. Xorijiy davlatlarda soliqlarni undirishga vakolatli organlar.</p>	2
10.	<p>Soliq munosabatlarini tartibga solishning umumiy qoidalari</p> <p>1. Soliq munosabatlarining mohiyati va asosi.</p> <p>2. Soliqqa oid qonun hujjatlari qo‘llanilishining ayrim jihatlari.</p> <p>3. O‘zbekiston Respublikasining soliq solishga oid xalqaro shartnomalari qo‘llanilishi.</p> <p>4. Soliq munosabatlarida bitimlarning iqtisodiy mazmuni va lozim darajada ehtiyotkorlik.</p>	2
11.	<p>Soliq majburiyatini bajarishning umumiy qoidalari</p> <p>1. Soliq majburiyati, uni bajarish tartibi va muddati.</p> <p>2. Soliq majburiyatining tugatilishi va da’vo qilish muddatlari.</p> <p>3. Soliq majburiyati bajarilishida banklar ishtiroki.</p> <p>4. Jismoniy shaxs soliq majburiyati tugatilishining o‘ziga xos xususiyatlari.</p>	2
12.	<p>Soliq majburiyati bajarilishini ta’minlash.</p> <p>1. Soliq majburiyatining bajarilishini ta’minlash usullarining umumiy tasnifi.</p> <p>2. Soliq to‘lash majburiyatining mol-mulk garovi va kafillik bilan ta’minlanishi.</p> <p>3. Soliq majburiyatini bank kafolati orqali ta’minlanishi va soliqlar bo‘yicha penya hisoblanishi.</p> <p>4. Banklardagi hisobvaraqlar bo‘yicha operatsiyalarni to‘xtatib turish va mol-mulkni xatlash tartibi.</p>	2
13.	<p>Soliqdan imtiyoz berish mexanizmlari</p> <p>1. Soliq imtiyozining mohiyati va ob’ektiv zarurligi.</p> <p>2. Soliq imtiyozini belgilash va taqdim etishning huquqiy asoslari.</p>	

	<p>3. Soliq imtiyozlari guruhlanishi va ularning zarurligini asoslash mezonlari.</p> <p>4. Soliq imtiyozlarini joriy etish va optimallashtirish tamoyillari.</p> <p>5. Soliq imtiyozlarining ijobiy va salbiy jihatlari.</p>	2
14.	<p>Soliq to‘lashni yengillashtirish mexanizmlari</p> <p>1. Soliq preferensiyasi tushunchasining mohiyati va o‘ziga xos xususiyatlari.</p> <p>2. Soliq to‘lashni yengillashtirish mexanizmlarining huquqiy asoslari.</p> <p>3. Soliq to‘lashni yengillashtirish shakllari.</p> <p>4. Soliq preferensiyasining soliq imtiyozidan farqli va afzallik jihatlari.</p>	2
15.	<p>Soliqqa oid huquqbuzarlik uchun javobgarlik choralari tizimi</p> <p>1. Soliqqa oid huquqbuzarlik tushunchasi va ularning turlari.</p> <p>2. Soliqqa oid huquqbuzarlik uchun javobgarlikka tortishning umumiy shartlari.</p> <p>3. Javobgarlikni yengillashtiruvchi va og‘irlashtiruvchi holatlar.</p> <p>4. Soliqqa oid huquqbuzarliklarni sodir etganlik uchun javobgarlik choralari.</p>	2
Jami		30

Fan bo‘yicha talabalar bilimni baholash mezonlari

Baho va ball chegaralari	Baholash mezonlari
“a’lo” 90-100 ball	Fanga oid nazariy bilimlarni to‘liq o‘zlashtirish. Xulosa chiqara olish yoki qaror qabul qila olish. Ijodiy fikrlay olish. Mustaqil mushohada yurita olish. Olgan bilimlarini amalda qo‘llay bilish. Mohiyatini tushuntirish. Tasavvurga ega bo‘lish.
“yaxshi” 70-89,9 ball	Fanga oid nazariy bilimlarni yaxshi o‘zlashtirish. Mustaqil mushohada yurita olish. Olgan bilimlarini amalda qo‘llay bilish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo‘lish.
“qoniqarli” 60-69,9 ball	Fanga oid nazariy bilimlarni o‘rtacha o‘zlashtirish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Ma’lum bir tasavvurga ega bo‘lish.
“qoniqarsiz” 0-59,9 ball	Fan bo‘yicha nazariy bilimlarni o‘zlashtira olmaslik. Mohiyatini tushuntira olmaslik. Tasavvurga ega bo‘lmaslik.

Reyting baholash turlari va ballar taqsimoti

№	Reyting nazorati turlari va o‘tkazish shakllari	Maksimal ball	O‘tkazilish vaqti
I	Joriy nazorat:	30,0	Semestr davomida
1.	Seminar yoki amaliy mashg‘ulotlar vaqtida og‘zaki so‘rov, suhbat, kollokviumlarda faol qatnashish, nazorat ishi va uyga vazifalarni bajarish.	15,0	
2.	Mustaqil ta’lim doirasida referat yoki individual taqdimotlar tayyorlash; berilgan mavzu bo‘yicha turli manbalardan ma’lumotlar yig‘ish va ularni tahlil qilish; fan va uning mavzulariga doir adabiyotlarning ma’lum bir qismlarini yoki aloqador ilmiy maqolalar yohud ma’ruzalarni yakka tartibda mustaqil sharhlash.	15,0	

II	Oraliq nazorat:	30,0	
1.	O'qituvchi tomonidan qo'yilgan savol (muammo) yuzasidan og'zaki javob berish.	15,0	6-7- haftalarda
2.	O'qituvchi tomonidan qo'yilgan savol (muammo) yuzasidan yozma va og'zaki javob berish shuningdek bir yoki ko'p javobli testlar	15,0	12-14 haftalarda
III	Yakuniy nazorat:	40,0	Yakuniy nazorat haftasida
	Ma'ruza va seminar darslarida, shuningdek, mustaqil ta'lim orqali olingan bilimlar asosida test sinovidan o'tish.	40,0	
	Umumiy ball	100	